

POSTANOWIENIE

Dnia 3 października 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jan Górowski (przewodniczący)

SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie z urzędu o przyjęcie do szpitala psychiatrycznego W. N. bez jej zgody, po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 3 października 2008 r., skargi kasacyjnej uczestniczki postępowania od postanowienia Sądu Okręgowego w W. z dnia 10 grudnia 2007 r., sygn. akt VI Ca (...),

- 1. oddala skargę kasacyjną;**
- 2. przyznaje adwokat K. M. od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w W. kwotę 180 (sto osiemdziesiąt) złotych powiększoną o 22% podatku VAT tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej uczestniczce postępowania z urzędu.**

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 4 lipca 2007 r. Sąd Rejonowy stwierdził, że przyjęcie W. N. do szpitala psychiatrycznego w dniu 20 czerwca 2005 r. na podstawie art. 23 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. Nr 111, poz. 535 ze zm., dalej: u.o.z.p.) było zasadne. Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu przyjęcia do szpitala psychiatrycznego uczestniczka protestowała przed Komendą Główną Policji w W. Przyjechała tam taksówką z C., będąc po operacji w ciężkim stanie fizycznym. Z protokołu przyjęcia do szpitala wynika, że była ona pobudzona, wielomówna, w trudnym kontakcie, agresywna wobec funkcjonariuszy policji, znajdowała się w drażliwym i gniewnym nastroju. Pacjentka została przyjęta w trybie art. 24 u.o.z.p. Po wstępnym

badaniu, lekarze zdecydowali o przyjęciu jej bez zgody na podstawie 23 u.o.z.p. Sąd Rejonowy uznał, że zostały spełnione przesłanki z art. 23 u.o.z.p., bowiem z opinii psychiatrycznej wydanej w trakcie postępowania wynikało, że uczestniczka cierpiała na stan dysforyczny oraz zespół urojeniowy, a zatem na chorobę psychiczną. Ze względu na nieracjonalność postępowania uczestniczka powodowała zagrożenie dla siebie samej - jako ciężko chora osoba, tuż po operacji, nie skierowała się pomoc do lekarza bądź najbliższej rodziny, lecz udała się protestować na chodniku pod Komendą Główną Policji w miejscowości oddalonej od jej miejsca zamieszkania o kilkadziesiąt kilometrów. Takie zachowanie stanowiło zagrożenie dla jej życia. Sąd Rejonowy uznał opinię biegłego za całkowicie wiarygodną i mogącą stanowić pełny dowód w niniejszej sprawie.

Uczestniczka przez swojego pełnomocnika wniosła apelację od postanowienia Sądu Rejonowego, zarzucając obrazę art. 23 u.o.z.p.

Postanowieniem z dnia 10 grudnia 2007 r. Sąd Okręgowy w W. zmienił zaskarżone postanowienie w punkcie I i uznał, że w dniu 20 czerwca 2005 r. zachodziły przesłanki z art. 24 u.o.z.p. do przyjęcia W. N. do szpitala psychiatrycznego bez jej zgody, w pozostałej części apelację oddalił i przyznał od Skarbu Państwa na rzecz adwokat Z. A. kwotę 240 zł powiększoną o podatek VAT z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu dla uczestniczki postępowania za II instancję. Sąd Okręgowy uznał, że apelacja jest częściowo zasadna. Skarżąca słusznie podnosi, że w dniu przyjęcia do szpitala nie istniały przesłanki do zastosowania art. 23 u.o.z.p. W. N. nigdy wcześniej nie leczyła się u lekarza psychiatry, nie rozpoznano u niej choroby psychicznej. Dnia 20 czerwca 2005 r. także takiej choroby nie stwierdzono. W dniu wypisu, w cztery dni po przyjęciu, również nie stwierdzono, że cierpi na chorobę psychiczną. W karcie informacyjnej leczenia szpitalnego z dnia 24 czerwca 2005 r. w dniu wypisu jako rozpoznanie podano „organiczne zaburzenia maniakalne - obserwacja niedokończona”. Biegły psychiatra stwierdził co prawda istnienie u uczestniczki w dniu 20 czerwca 2005 r. zespołu urojeniowego, jednakże w opinii wielokrotnie używał trybu przypuszczającego opisując stan zdrowia W. N. i jej przeżycia mogące mieć wpływ na zachowanie dnia 20 czerwca 2005 r., m. in. „brak badania psychologicznego osobowości, dlatego można dokonać tylko przybliżonej jej oceny”, „jest bardzo prawdopodobne, że silne wzburzenie emocjonalne uniemożliwiło oddalenie się spod Komendy Głównej”, „występowanie organicznego uszkodzenia OUN wydaje się być bardzo prawdopodobne”, „zaburzenia osobowości nie są chorobą psychiczną, jednak pod wpływem silnych reakcji emocjonalnych mogą wystąpić okresowe zaburzenia

funkcjonowania, mające cechy choroby psychicznej”. Okoliczności te oraz fakt, że w późniejszym okresie uczestniczka była badana przez lekarzy psychiatrów, którzy stwierdzili brak choroby psychicznej, powoduje uznanie istnienia przesłanek z art. 23 u.o.z.p. w dniu 20 czerwca 2005 r. za niezasadne. Sąd Okręgowy uznał natomiast, że w dniu 20 czerwca 2005 r. istniały przesłanki z art. 24 u.o.z.p. do przyjęcia W. N. do szpitala psychiatrycznego bez jej zgody. Zgodnie z tym przepisem, przesłanką do przyjęcia do szpitala jest istnienie u uczestnika zaburzeń psychicznych, które powodują zagrożenie dla jego życia, a celem przyjęcia jest wyjaśnienie wątpliwości, czy jest on osobą chorą psychicznie. W dniu 20 czerwca 2005 r. zachowanie uczestniczki wskazywało na istnienie zaburzeń psychicznych. Jak wynika z dokumentacji szpitalnej, była ona pobudzona, zachowywała się w sposób niedostosowany, kontakt z nią był trudny, była wielomówna, okresowo dysforyczna. Takie zachowanie w kontekście jej nieracjonalnego postępowania - przyjazdu z C. do W. po zabiegu operacyjnym, a następnie protestu na chodniku pod Komendą Główną Policji - zasadnie wzbudziło wątpliwości co do stanu jej zdrowia psychicznego. W związku ze stanem fizycznym uczestniczki - po operacji barku, leukopenią i krwawieniem z dróg moczowych - istniały przesłanki do przyjęcia, że zachowanie to powodowało zagrożenie dla życia W. N.

Uczestniczka postępowania w skardze kasacyjnej zaskarżyła wyrok Sądu Okręgowego w całości, zarzucając naruszenie prawa materialnego, mianowicie art. 24 ust. 1 i art. 3 ust. 1 u.o.z.p., oraz przepisów postępowania, mianowicie art. 232 zdanie drugie, art. 224 § 1, art. 217 § 1 i 2, art. 227, art. 278 § 1, art. 286, art. 290 § 1, art. 328 § 2, art. 378 § 1, art. 382 i art. 386 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. oraz art. 46 ust. 2 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut naruszenia art. 24 ust. 1 u.o.z.p. sprowadza się do błędnej, zdaniem skarżącej, wykładni tego przepisu dokonanej przez Sąd drugiej instancji. Wykładnia tego przepisu nie budzi tymczasem wątpliwości. Z uzasadnienia skargi wynika zaś, że chodzi tu raczej o zarzut błędnego zastosowania wspomnianego przepisu. Jest to zatem zarzut błędnej subsumcji, tzn. dostosowania konkretnego stanu faktycznego do hipotezy określonej normy prawnej.

Skarżąca, zarzucając błędną wykładnię art. 24 ust. 1 u.o.z.p., nietrafnie przyjmuje, że Sąd Okręgowy powinien zastosować art. 3 pkt 1 u.o.z.p. (w skardze zarzuca się błędnie naruszenie art. 3 ust. 1, podczas gdy art. 3 nie zawiera ustępów, tylko punkty). Nieporozumienie polega na tym, że czym innym jest określenie „osoby z

zaburzeniami psychicznymi”, a czym innym wskazanie osoby, o której mowa w art. 24 ust. 1 u.o.z.p. Zgodnie z art. 3 pkt 1 u.o.z.p., osobą z zaburzeniami psychicznymi jest osoba chora psychicznie, mianowicie wykazująca zaburzenia psychotyczne, osoba upośledzona umysłowo oraz osoba wykazująca inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga świadczeń zdrowotnych lub innych form pomocy i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym. Gdyby rzeczywiście osobą, o której mowa w art. 24 ust. 1 u.o.z.p., miałaby być osoba z zaburzeniami psychicznymi w rozumieniu art. 3 pkt 1 u.o.z.p., pozbawione znaczenia byłoby rozróżnienie przyjęcia do szpitala psychiatrycznego w sytuacjach określonych w art. 23 (chodzi tam o osobę chora psychicznie) i w art. 24 u.o.z.p. Tymczasem z art. 24 ust. 1 u.o.z.p. wynika *expressis verbis*, że przyjęcie do szpitala psychiatrycznego wymienionej tam osoby następuje w celu wyjaśnienia wątpliwości, czy jest ona chora psychicznie. W okolicznościach zaś niniejszej sprawy Sąd Okręgowy prawidłowo przyjął, że zarówno zachowanie się skarżącej, jak i stan jej zdrowia fizycznego, mogły uzasadniać jej przyjęcie do szpitala psychiatrycznego na obserwację.

Również zarzuty naruszenia przepisów postępowania nie zasługują na uwzględnienie. Obowiązek wskazania dowodów zasadniczo obciąża strony i w związku z tym nie należy do kompetencji sądu poszukiwanie dowodów w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron. Przewidziane w art. 232 zdanie drugie k.p.c. uprawnienie sądu do dopuszczenia określonego dowodu z urzędu pozostaje ponadto uprawnieniem procesowym w toku całego postępowania dowodowego (także w postępowaniu apelacyjnym) i nie może przekształcić się w procesowy obowiązek sądu, zwłaszcza, gdy uznaje on za wystarczający dowód z opinii biegłego przeprowadzony przez Sądem pierwszej instancji. W konsekwencji nie jest też uzasadniony zarzut naruszenia art. 278 § 1 i art. 286 k.p.c. oraz art. 46 ust. 2 u.o.z.p. W postanowieniu z dnia 25 lipca 2000 r., III CKN 799/00 (niepubl.) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że w świetle art. 46 ust. 2 u.o.z.p., jeżeli uczestnik postępowania kwestionuje opinię biegłego, stawiając jedynie ogólnikowy zarzut, iż nie jest ona prawdziwa, to nie sposób uznać, aby była to okoliczność przesądzająca o konieczności przeprowadzenia dowodu z drugiego biegłego. Z kolei zarzut naruszenia art. 217 § 1 i 2 oraz art. 227 k.p.c., odniesiony do Sądu pierwszej instancji, ale niepodnoszony w apelacji, został w skardze kasacyjnej sformułowany jedynie jako rzekomo uzasadniający działanie Sądu drugiej instancji z urzędu. Do zarzutów naruszenia art. 224 § 1, art. 378 § 1, art. 382 i art. 386 k.p.c. trudno się

odnieć, skoro w uzasadnieniu skargi kasacyjnej nie podjęto próby wykazania, na czym to naruszenie miałooby polegać. Można zatem odnieść wrażenie, że zarzuty te zostały sformułowane tylko w związku z podniesieniem wyżej wskazanych zarzutów. Zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. może zaś stanowić usprawiedliwioną podstawę skargi kasacyjnej tylko wtedy, gdy uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie zawiera wszystkich koniecznych elementów bądź zawiera tak oczywiste braki, które uniemożliwiają kontrolę kasacyjną (por. np. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 1998 r., III CKN 792/98, OSNC 1999, nr 4, poz. 83, oraz z dnia 8 października 1997 r., I CKN 312/97, z dnia 19 lutego 2002 r., IV CKN 718/00, z dnia 18 marca 2003 r., IV CKN 11862/00, z dnia 20 lutego 2003 r., I CKN 65/01, z dnia 22 maja 2003 r., II CKN 121/01, z dnia 9 marca 2006 r., I CSK 147/2005). Takich zaś zarzutów z pewnością nie można postawić zaskarżonemu wyrokowi Sądu Okręgowego.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji.